

NAGYBRITÁNIA KÖNYVÁRUSAINAK CZÍMTÁROZÁSI SZABÁLYAI.

Németből ¹⁾ közli: Major Lajos.

A »Magyar Könyv-Szemle« olvasói ismerik a Magy. Nemzeti Múzeum, a budapesti tudomány-egyetem és az egeri érsekség könyvtárainak czímtározási szabályait s azon könyvtártani és bibliographiai elveket, melyek szerint e három nagy könyvtár rendezve van.

Ezen elvek megfelelő módosításokkal kisebb könyvtárakra is alkalmazhatók, de ilyenekről e folyóirat még nem közölt concret szabályzatot.

Azt hiszem tehát, hogy a hazai könyvtártannak teszek szolgálatot, midőn ezuttal oly szabályzatra hívom fel a »Magyar Könyv-Szemle« olvasóinak figyelmét, mely kisebb könyvtárak használatára ugyan, de a könyvtártani és bibliographiai elvek alapos figyelembe vételével készült.

E szabályzat Nagybritánia egyesült könyvárúsáinak czímtározási szabályzata, melyet ezuttal magyar fordításban itt bemutatni kívánok. Ez összesen 49 tételből áll, melyek a könyvosztályozáson kívül a könyvlajstromozás minden ágára vonatkoznak s az angolországi könyvárúsoknál zsinormértékül vannak elfogadva.

Mint szerkezetök mutatja eredetileg nem tudományos könyvtárak, hanem könyvárúsok használatára készültek és pedig különös tekintettel az angolországi irodalmi viszonyokra, azt hisszük azonban, hogy a bennök keresztül vitt elveket kevés változtatás-

---

¹⁾ Neuer Anzeiger für Bibliographie und Bibliothek-Wissenschaft. Jahrgang 1882. Heft 2. Herausg. von Dr. Julius Petzholdt, Dresden.

sal kisebb könyvtárak lajstromozásánál mások is haszonnal alkalmazhatják.

Általában el kell ismernünk, hogy az angol könyvárúsok catalogusai a bibliographiai tudomány mai színvonalán állanak, s némelyek közülök, mint például a Quaritch-félék, a szigorúbb tudományos igényeket is kielégítik; érdekesnek tartjuk azért azon szabályzatot, mely szerint e catalogusok készülnek, teljes szöveg szerint itt bemutatni.

Ez így szól:

»A brit egyes királyság könyvárúsainak címtározási szabályai.

1. A cím. A címnek a címlap pontos másolatának kell lenni, kiegészítés nélkül, nem lefordítva sem megváltoztatva; a jeligék, ismétlések és egészen jelentéktelen szavak azonban kihagyhatók; a kihagyások azután három ponttal (. . .) jelölendők. A nyomást és írásjeleket (interpunctio) nem szükséges pontosan visszaadni.

2. Régi vagy ritkább könyvek címzeit egészen az írásjelek megtartásával kell leírni.

3. Angol címeknél a személyek és személyesítések, helységek és társulatok, továbbá fontos események és időszakok nevei; valamint melléknevek és más szavak, melyek tulajdonnevektől származnak és azon személyre, helyre, melyektől származnak, egyenesen vonatkoznak; a mű minden idézett címének első szava; tiszteletcímek, ha azok tulajdonneveket pótolnak (pl. Earl of Derby, — de John Stanley, earl of Derby), nagy kezdőbetűvel írandók.

4. Idegen nyelvű címeknél, a nagy kezdőbetűk használata nézve, a helyi szokás követendő.

5. Kétes esetekben nem kell nagy kezdőbetűket használni.

6. Kötet, ívrét, nyomtatás helye és éve stb. — A cím leírása után egyéb részletek következnek alábbi rendben; (a dült betűkkel nyomottak az egyének itéletére bizandók:)

a) A kiadás, a mint az a címlapon meg van jelölve.

b) A kötetek száma, ha a mű egynél több kötetből áll.

c) Ha a mű csak egy kötetből áll, a lapszá-

mokat úgy kell megjelölni, hogy mindenik lapszámozás (római, arab számokkal vagy betűkkel) különösen kitüntetve legyen, és számaik összeadási jellel (+) kötendők össze; ugyanezen jelet használjuk a végén is, ha egyéb mellékletet mint pusztán hirdetést akarunk megjelölni.

d) A szöveghez mellékelt rajzok, térképek, vagy arczképek száma.

e) Az ívrét.

f) A mű megjelenésének helye, a nyomtatás helye, ha emez más mint amaz, és a kiadó neve.

g) A nyomtatás éve, a mint a címlapon áll, de arab számjegyekkel.

7. A cím és nyomtatási hely nyelve. — A címet és a nyomtatás helyét, ha csak lehet a cím eredeti nyelvén kell visszaadni; — változásokat és függelékeket szögletes zárjelbe kell foglalni.

8. Tartalomjegyzék és jegyzetek. — Ha célszerű a kötetekről tartalomjegyzék készítendő.

9. Felvilágosító jegyzeteket vagy könyvészeti és egyéb sajtóságok leírását, valamint a hiány megjelölését csak szükség esetén kell tenni. A tartalomjegyzék és megjegyzések kisebb betűvel irandók.

10. Rendszavak illetőleg kezdőbetűk . . . A könyvek beiktatandók: a szerzők nevei alatt, ha azok a címlapon meg vannak jelölve vagy különben eléggé ismeretesek, a keresztnevek zárjelben, ha a szerző neve a könyvben vagy ennek későbbi kiadásában nincsen kitéve, szögletes zárjelben, és minden anonyim mű ezen hozzáadással »Anon.«

11. A szerzők neveinek kezdőbetűik alatt, ha csak épen azok ismeretesek; az utolsó név előre irandó.

12. A szerzők álnevei alatt, a valódi névre való utalással, ha emez ismeretes.

13. Gyűjtemények kiadóinak nevei alatt, és olyan gyűjtemények általános címei alatt, a hol minden külön cím elegendő arra, hogy saját rendszava alatt címztárba vétessék.

14. Tartományok és városok, társulatok nevei alatt stb., a melyek közleményeiket maguk adják vagy adatják ki.

15. Folyóiratok czimének első szava, de nem névelő alatt.

16. Névtelenül megjelent könyvek czimének első főneve alatt, és, ha czélszerű, utalással a czím valamely más különösen fontos szavára.

17. A szöveggel és fordítással ellátott commentárok, az eredetinek rendszava alatt igtatandók be; szövegnélküli értelmezések pedig a magyarázó neve alatt.

18. A biblia vagy ennek egyes részei (beleértve az apokryph könyveket is) bármily nyelven, Biblia név alatt, az egyes részek a hiteles fordítás szerint rendezve, először a soknyelvűek és eredeti szövegek, ezután az angolok, végül más fordítások és pedig a nyelvek nevei szerint betűrendben.

19. A Talmud és Korán (valamint egyes részeik) ezen két szó alatt igtatandók be.

20. Egyéb hitfelekezetek szent könyvei azon nevek alatt igtatandók be, melyek alatt leginkább ismertek; utalni kell egyszersmind a kiadók, fordítók stb. nevei alatt a rendszóra.

21. A különböző hitközségek istentiszteleti és imakönyvei »Liturgia« alatt igtatandók be, az egyes hitközségek pedig osztályokra osztatnak.

22. Azon könyvek, melyeknek több szerzőjük és kiadójuk van a legelső név alatt iktatandók be, a többiekre pedig utalni kell.

23. Fordítók, magyarázók, kiadók és előszóírók nevei, ha a címlapon nincsenek kitéve, szögletes zárjelbe teendőek és neveikről utaló czímet kell venni.

24. Akadémiai (egyetemi) dissertatiók vagy a respondens, vagy pedig a defendens neve alatt veendőek fel, ha csak világosan ki nem tűnik, hogy a mű szerzője a praeses.

25. Polgári törvényszéki panaszos ügyekről szóló értesítések, azon peres fél neve alatt iktatandók be, a mely a címlapon első helyen van megnevezve; koronai- és bűnügyekről szóló értesítések a védő neve alatt, hajóparancsnoksági iratok, melyek valamely hajóra vonatkoznak, a hajó neve alatt igtatandók be.

26. Catalogusok az intézet vagy a gyűjtemény birtokosá-

nak neve alatt lajstromozandók, utalással azonban a Catalogus-készítő nevére.

27. Nemesek saját címök alatt igtatandók be, kivéve, ha a családi név ismeretesebb, itt azonban minden esetben utalások szükségesek.

28. Egyházi méltóságok, ha nem pápák vagy uralkodó hercegek, saját nevük alatt irandók be; a legfőbb cím hozzáteendő, utalással azon címre, a mely a könyvben felemlítettik.

29. Mindazon egyének, a kik keresztnévükön leginkább ismeretesek, ez alatt iktatandók be; fejedelmeknél, pápáknál, uralkodó főhercegeknél, keleti írónál, szerzeteseknél és szenteknél a nevek angol alakja tartandó meg.

30. Férjes nők és más egyének, a kik nevüket megváltoztatták, azon név alatt igtatandók be, a melyik ismertebb, utalással azonban az utolsó hiteles névre.

31. A szerzők neveit mint rendszókat egészen és honi alakjukban kell leírni; azon szerzők, a kiknek neve latin vagy latinos alakban ismeretes, ez alatt igtatandók be, azonban a honi nevet mellé kell írni és reá utalni.

32. Angol és francia családnevek, melyek előraggal (prae-fixummal) kezdődnek (a francia de és d' kivételével) azon előrag alatt, egyéb nyelvekben pedig a következő szó alatt vezetendők be.

33. Angol összetett nevek a név utolsó része alatt, idegenek az első alatt igtatandók be; utalásra minden esetben szükség van.

34. Ha egy szerző több név alatt ismeretes, akkor utalni kell a rendszóul szolgáló vagy nem szolgáló névről a leginkább használtra.

35. Társulat egyleti nevének első szava, de nem névelő alatt igtatandó be, utalással valamely más névre, mely alatt még ismeretes, és a hely nevére, a hol székhelye van.

36. K ü l ö n f é l e. — A rendszót nem kell ismételni; egy egyszerű gondolatjel megmutatja az előrebocsátott rendszónak vagy címnek kihagyását. Olyan gondolatjel, mely a szám után következik, folytatást jelent.

37. A pusztán családi név alatti beiktatások, az ugyan-

azon nevű teljesebb beiktatást megelőzik; a hol a keresztneveknek csupán kezdőbetűi vannak kitéve, ezt az ugyanazon nevű teljesebb beiktatások megelőzik.

38. Ezen előragok: M' és Mac., S., St., Ste, Messrs., Mr. és Mrs. úgy tekintendők, mint ha egészen ki volnának írva, Mac, Sanctus, Saint, Sainte, Messieurs, Mister és Mistress.

39. Egy szerző művei következő sorrendben igtatandók be:

a) Összes művek,

b) Válogatott művek,

c) Egyes művek a címek betűrendjében; ezek pedig a bennök előforduló első szó, de nem névelő szerint rendezve. — Fordítások az illető nyelvek betűrendjében az eredeti után jönnek.

40. Az életrajzok tárgyairól az életrajzírókra kell utalni.

41. A betűrendet illetőleg az angol abc-t kell megtartani.

42. Összetett rendszavaknál mindig az első szót kell tekintetbe venni.

43. Személynevek hasonló helynevek előtt állanak.

44. Idegen nyelvű címek lefordítandók.

45. A német ä, ö, ü úgy tekintendő, mint ae, oe, ue.

46. Arab számjegyeket a rómaiaknak elébe kell tenni, azonban ez utóbbiak alkalmazandók a hercegek, főhercegek és pápák nevei után, valamint a kötet számának megjelölésénél is, ha utána lapszám következik.

47. Jelzőket csak akkor kell használni, hogy ha több egynevű író akarunk egymástól megkülönböztetni.

48. Az előragokat, melyek az író rangját és foglalkozását jelelik, a rendszóhoz kell csatolni, hogyha azok az író szokásos megjelölésének részei.

49. A nyelveket, melyeken egy könyv írva van, ki kell jelölni, hogyha több van és a címlapon nincsenek kitéve.